

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

Мр Марија Александровић
 СИМБОЛИ РОМСКЕ УСМЕНЕ ПОЕЗИЈЕ – ЗАСТУПЉЕНОСТ И
 ЗНАЧЕЊЕ

Извештај о оцени докторске дисертације

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовао комисију 19. 6. 2015. Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду   2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Љиљана Пешикан-Љуштановић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности (предмет: Народна књижевност), изабрана 8. 7. 2010. Филозофски факултет у Новом Саду (менторка); Др Мирјана Стефановић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности (предмет: Српска књижевност 18. века), изабрана 27. 10. 1999, Филозофски факултет у Новом Саду; Др Рајко Ђурић, ванредни професор за ужу научну област Социологија, изабран 29. октобра 2008 (предмети: Ромски језик, Култура говора, Европски контекст националне културе), Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Вршац.
II. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Александровић (Драга) Марија   2. Датум рођења, општина, држава: 3. 9. 1972. Нови Сад, Нови Сад, АП Војводина, Република Србија   3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив –   4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија –   5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Филозофски факултет, Нови Сад Ромске епско-лирске песме – старија и нова бележења (класификација, теме, значења)

Књижевност и језик, усмена књижевност, ромска књижевност 26. 6. 2010.
6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Књижевност и језик, усмена књижевност, ромска књижевност
III. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: СИМБОЛИ РОМСКЕ УСМЕНЕ ПОЕЗИЈЕ – ЗАСТУПЉЕНОСТ И ЗНАЧЕЊЕ
IV. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.
САДРЖАЈ
I. УВОД 4
1.1. Одређење појма <i>симбол</i> 4
1.2. Симбол у ромској култури – опште одређење 6
1.3. Корпус обухваћене грађе 12
1.4. Метод и структура рада 13
II. КУЛТУРНО – ИСТОРИЈСКИ КОНТЕКСТ ИСТРАЖИВАЊА 14
2.1. Историја 14
2.2. Језик 20
2.3. Религија 20
III. ДОМИНАНТНИ СИМБОЛИ У РОМСКОМ УСМЕНОМ СТВАРАЛАШТВУ 28
3.1. Бог као заштитник и онај ко суди и кажњава / Del — Devel 28
3.2. Симбол Сунца, Месеца и звезда/ Kham, Ćhonut, Ćegaina 33
3.3. Симбол ватре / jag, ag 40
3.4. Симбол воде / pani, paј 46
3.5. Симбол ветра / balval 50
3.6. Симбол пута / drom 53
3.7. Симболика тела / trupо 62
3.7.1 Око — Jakh 63
3.7.2 Коса — Val 68
3.8. Симболика животиња / džuvdimata 73
3.8.1. Змија — Sap 74
3.8.2. Коњ — Gras 82
3.9. Симболика биљака / Ćarja 88
3.9.1. Коприва, Врба 90
3.9.2. Јабука 91
3.9.3. Крушка, Орах 94
3.10. Симболика боја / rang 97
3.10.1. Бела боја — pami 98
3.10.2. Црвена боја — loli 100
3.10.3. Црна боја — kali 104
3.11. Симболика бројева / đindurja 106
3.11.1. Три — trin 108
3.11.2. Четири — ŝtar 111
3.11.3. Седам — eŝta 113
IV. СИМБОЛ У СОЦИОЛОШКО — КУЛТУРОЛОШКОМ МИЉЕУ РОМСКЕ КУЛТУРЕ 115

4.1. Појмови чисто — нечисто / užo — marime	115
4.2. Појам среће / baxt	118
4.3. Појам правде / romano kris	125
V. ЗАКЉУЧАК	131
5.1. СИМБОЛИЧКА ЗНАЧЕЊА БИЋА, ПОЈАВА, ОДЛИКА СВЕТА И ЧОВЕКА	131
VI. ДОДАТАК	134
VII. РЕГИСТАР	144
VIII. ЛИТЕРАТУРА	147

Укупан обим рада износи 153 стране.

Рад садржи и обиман и вредан илустративни материјал. То су две мапе које приказују сеобе и распрострањеност Рома на територији некадашње Југославије и прикази појединих предмета, појава и бића који имају значајну симболичку улогу унутар ромске културе или етнографски значај, попут фотографија крисатора и информатора са којима је кандидаткиња разговарала (25 илустрација).

Када је о илустративном материјалу реч, требало би задржати, па можда, ако је то могуће, и проширити овај тип илустрација, пошто представљају један мање познати домен ромске културе и значајан етнографски материјал, док би требало изоставити или заменити пар илустрација које немају карактер етнографског материјала.

V. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Сам назив тезе Марије Александровић *Симболи ромске усмене поезије – заступљеност и значење* полази од ширег значења појма поезије, оног које обухвата уметност речи уопште, а не само остварења у стиху. Основна полазишта кандидаткиње у конципирању и реализацији рада била су двострука.

Прво су представљале претходно сабране збирке ромског усменог стваралаштва, али и ауторкина властита бележења, настала у оквиру пројекта младих истраживача Рома, којим је она руководила, и грађа сабрана у интервјуима, у којима је такође учествовала. Овако конципирана грађа захвата широку област усменог стваралаштва, од поезије и прозе, преко жанрова у којима се преплићу документарно и фиктивно, живот и прича, до веровања и најопштијег система вредности на коме се заснива традиционална култура Рома, па и њихово усмено стваралаштво.

Друго полазиште чинила је претходно објављена литература о ромској култури и усменом стваралаштву, посебно *Речник ромских симбола* Рајка Ђурића и Драгољуба Ацковића, као и општи речници симбола, доступни на српском језику. У раду су коришћени и значајни радови из области изучавања фолклора уопште и српског и јужнословенског фолклора, с којим је кандидаткиња повремено поредила своју грађу. Овом сегменту припадају и теоријски радови који се баве изучавањем симбола, који су у коначној верзији рада представљени и превише селективно, па би их у даљем бављењу темом требало проширити и знатно систематичније и озбиљније представити, чиме би се јасније оцртало једно од основних теоријских полазишта рада. Такође, када је о литератури и њеном навођењу реч у раду се јавља и један број грешака и недоследности које би свакако требало доследно уједначити и исправити.

Рад Марије Александровић подељен је на осам поглавља, унутар којих постоји више мањих целина, обележених бројевима. Прва два поглавља (*Увод; Културно – историјски контекст истраживања*) имају функцију увода – у сам рад и у шири историјски, социјални и културни контекст ромске традиционалне културе. Увод је добро конципиран утолико што би требало да отвори увид опште одређење појма *симбол* и опште одређење симбола у ромској култури, а потом и да оцрта корпус обухваћене фолклорне грађе и представи метод и структуру рада.

Недостаци овог поглавља последица су, пре свега, релативно сведеног одређења основног теоријског појма, где кандидаткиња углавном остаје на оном нивоу елаборације који је најнеопходнији за рад и не даје шири и темељнији преглед изучавања и одређења појма симбола (иако у фусноти побраја један број истакнутих радова), већ се задовољава врло сведеном дефиницијом. Одређење основних значења симбола у ромској култури дато је обухватније, с релевантним примерима и драгоценим етнографским илустрацијама, које допуњавају ово потпоглавље. Исто важи и за коректно представљање корпуса грађе и метода и структуре рада.

Функцију особеног увода у централну тему рада има и друго поглавље насловљено *Културно – историјски контекст истраживања*, које у форми прегледног рада, систематизацијом већ постигнутих истраживачких резултата, сажето представља религију, језик и историју Рома. Иако релативно уопштено и тек условно везано за тему дисертације, ово поглавље има свој смисао, пошто

предочава будућим читаоцима рада, па, потенцијално, и академској заједници уопште, недовољно познате податке о ромској култури, и тиме истраживање симбола у ромском усменом стваралаштву смешта у њему примерен шири контекст.

Централни део рада сачињавају његова најобимнија поглавља, треће, четврто, која истовремено, више посредно, указују на кандидаткињину поделу и систематизацију симбола у ромском усменом стваралаштву. Ова поглавља су насловљена: *Доминантни симболи у ромском усменом стваралаштву* и *Симбол у социолошко-културолошком миљеу ромске културе*. Штета је што кандидаткиња није детаљније образложила овако засновану поделу симбола, пошто би то свакако допринело квалитету рада, али је и овако имплицитно али довољно јасно, оцртан смер истраживања у коме се симболу у ромској усменој књижевности приступа тако што се прво разматра симболика темељних културних и духовних концепата, макрокосмоса и природе, потом симболика човековог тела као особеног микрокосмоса и најзад симболика социолошко-културолошких односа, феномена и појава.

Разматрање симбола почиње од најопштијег концепта Бога, као заштитника и онога ко суди и кажњава и симболике небеских тела: Сунца, Месеца и звезда, која су и сама у такозваним космичким религијама била божанства. Следи разматрање симболичке природе стихија: ватре, воде, ветра, те симболика пута, човековог тела и животиња (змија, коњ), биљака (коприва, врба, јабука, крушка, орах). На крају се разматрају симболика боја (бела, црвена и црна) и бројева (три, четири и седам). Поједине одреднице су речнички конципиране, избор је, очито, диктиран кандидаткињиним схватањем темељних одлика ромске културе и елемената друштвеног живота, али је то углавном остало више на нивоу посредног и подразумевајућег.

Полазећи од претпоставке „да је симбол универзални језик ... зато што је виртуално доступан сваком људском бићу“, али и да „постоји врло тесна веза између мишљења, језика, духовног и душевног живота људи и симбола“, кандидаткиња је већину симбола, односно симболичких значења, разматрала крећући од онога што је универзално ка ономе што је специфично и потенцијално различито са становишта ромске културе. Рецимо, она тако посматра симболику Бога, пре свега истичући да „Бог није симбол, али његово деловање и зазивање може у традиционалним културама имати симболичку вредност“. Потом следи сведено указивање на универзална својства Бога у различитим културама, а онда се, опет сведеном анализом примера из ромског усменог стваралаштва указује на универзалну амбивалентност овог симбола у традиционалним културама (као пример се наводе дела српске усмене књижевности), да би се као посебност ромске културе истакла споецифична позиција лирског субјекта / јунака, који се Богу обраћа као сроднику и утеси, ономе ко треба да га заштити од неправди света који га одбацује.

Сличан поступак кандидаткиња примењује и у другим одредницама, али, нажалост, у приличној мери неуједначено. Тако њене анализе усмених дела, које су од посебног значаја за овако конципирану тему остају често само у наговештају, таксативне, више као могућа тема будућих истраживања и промишљања. То је штета, тим више што је обухваћена фолклорна грађа широка и разноврсна, па су и

анализе могле бити обимније и развијеније (добар пример такве анализе у раду јесте и иначе веома вредна разбрајалица, игра дечјим прстима, разматрана у оквиру симболике бројева). Ипак, и овом обиму рад наговештава, па делимично и захвата широко поље рада, откривајући богатство ромског усменог стваралаштва, сложеност његових значења, па и потенцијалне везе са усменим стваралаштвом већинског народа, што би се, такође, могло даље развијати. Штета је такође што кандидаткиња није самосвесније презентовала резултате властитог теренског рада, пошто су они њен несумњив допринос ширем познавању и презентацији ромске културе. Делом те шире презентације сматрамо и двојезично давање примера и симбола.

Као особене моћне генераторе симбола у социолошко-културолошком миљеу ромске културе кандидаткиња издваја, по њеном мишљењу темељну, бинарну опозицију чисто — нечисто (*uzo — magime*) и појмове среће и правде. Тако се, рецимо, из дистинкције чисто – нечисто деривира симбол „прљаве сукње“, односно, универзално распрострањена представа о нечистој доњој половини тела, поготово женског. Што се тиче појмова среће и правде, они би се свакако могли повезати са осећањем одбачености и несреће који ромску заједницу у целини чине обесправљеном.

Кандидаткиња указује на особени фатализам ромске традиционалне културе, који почива на веровању да је срећа нешто што се добија (или не добија на рођењу) и да од имања / немања среће зависи цела судбина јединке. Веома интересантним и вредним даље елaborasiје чини нам се родни аспект среће на који кандидаткиња указује: за Ромкињу је срећа рођење и женидба сина и само преко мушкарца она може стећи уваженије место у заједници. Такође сматрамо да би кандидаткиња детаљније требало да размотри концепт богатства и његову амбивалентну улогу која је наговештена у овој одредници (право богатство јесте породица, али и изобиље чини човека срећним). Веома је интересантан на нивоу етнолошких разматрања сегмент који се тиче правдеромског суда (*romano kris*), иако је, строго гледано, унеколико дигресиван у односу на тему рада.

У закључку рада, насловљеном *Симболичка значења бића, појава, одлика света и човека* кандидаткиња синтетизује закључке свог истраживања, полазећи од тврдње да је оно показало да „бића, појаве, појмови, одлике света и човека поред основног, могу имати симболичко значење, а на њима се заснива особено виђење света“ и да је, као и већина традиционалних култура, ромска култура „у основи симболичка“. Као важан закључак она издваја и то да се у целини њеног рада „ре може говорити о могућим симболичким значењима него о ’правим’ симболима“.

Такође она, с правом, истиче амбивалентност ових значења која „у ромској традиционалној култури почивају на темељном вредносном систему културе, али углавном нису суштински различита од оних која се формирају у другим традиционалним културама“. Концепт света имплицитно наговештен у структури средњег дела рада, она овде појашњава и јасније експлицира истичући да се „у традиционалним друштвима као што је ромско, људски свет се, најопштије посматрано, схвата као средњи простор — мезокосмос уређен низом правила, док су простори изван њега, подручије богова, демона и мртвих“, с тим што је у ромској култури његов „свети центар“ симболички може бити означен дрветом крушке, под којим се слави теткица Бибија, морском обалом, када се слави Кали

Сара. (Свакако би требало размотрити и претпоставку да ово нису два средишта света већ средиште и граница.)

Симболе разматрани у свом раду кандидаткиња у закључку дели у две групе: „традиционални симболи који припадају превасходно ромској заједници и универзални симболи“, али указује и на то да је граница између ове две групе сасвим условна. Најзад, она изражава наду да резултати њеног истраживања „могу утицати на развој и грађење ромске писане културе и допринети јаснијем сагледавању културног идентитета, особености Рома и њихових веза са културама других народа“.

Рад окончавају разноврсни прилози, пре свега они који садрже документарни материјал везан за кандидаткињино истраживање и бележење, који имају несумњив етнографски значај, потом, релативно сведен, регистар појмова, који би свакао требало проширити и *Литертура* у чијем навођењу она користи двојни критеријум, чест у фолклористичким радовима, по коме се најчешће цитиране збирке и извори означавају скраћеницама.

VI. СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Свенка Савић, Марија Александровић, Станка Димитров и Јелена Јовановић, Ромкиње. Биографије старих Ромкиња у Војводини, Нови Сад 2001. М45 (1,5)

Књига Ромкиње, садржи животне приче деветнаест старијих жена Ромкиња, које су као пројекат Младе Ромкиње за старе Ромкиње (у оквиру ширег пројекта Животне приче Војвођанки) реализовале Марија Александровић, Станка Димитров, Јелена Јовановић уз сарадњу и менторско вођење др проф. Свенке Савић. Ово је прва у нас објављена књига која се бави судбином старијих Ромкиња и представља веома интересантан материјал за изучавање фолклора и културе и симболике Рома. Овај рад је вишеструко повезан с темом дисертације, пошто доприноси реконструкцији социокултурног контекста у коме настаје ромска усмена поезија, а сем тога, показује способност кандидаткиње за теренски рад и социокултуролошко истраживање.

2. Džanglimasko ćidipe terne Romengo: 1999-2002 (Млади истраживачи Роми: 1999-2002) (са Станком Димитров), Млади истраживачи Роми, Стара Пазова 2002. М45 (1,5)

Рад (сепарат) садржи преглед активности младих истраживача Рома. Са становишта дисертације може бити значајно то што показује добар увид у актуелно стање ромског фолклора.

3. Ромске песме певане у Срему, Прилози за истраживање традиције Рома у Срему, Футура публикације, Нови Сад 2002. М45 (1,5)

Рад садржи резултате истраживачког рада на терену: презентује сакупљену збирку, садржи класификацију и анализу песама. За тему докторске дисертације значајан је зато што показује широко познавање грађе, истраживачке и аналитичке способности кандидаткиње.

4. Девица да или не. О култу невиности код Рома (са Вероником Митро), АБ принт Нови Сад 2003. М42 (5)

Реч је о истраживачком раду заснованом на анкети спроведеној међу Ромима у Новом Саду/ Војводини. Пошто је симболички потенцијал односа чисто (овде невиност) – нечисто (овде губитак невиности) веома значајан за ромску усмену поезију, овај рад је значајан за успостављања и разумевање социокултурног контекста у коме се обликује ромска усмена поезија и граде њена симболичка значења.

5. Обичаји Рома у Војводини: бабиње, свадба, смрт, Зборник истраживачких радова студената Рома, Центар за интерактивну педагогију – ЦИП, Београд 2004. М45 (1,5)

Реч је о сумирању резултата истраживачког теренског рада, који је, са становишта предложене теме, значајан за успостављања и разумевање социокултурног контекста у коме се обликује ромска усмена поезија. Сем тога, овај рад осветљава веома значајне обреде прелаза око којих се у традиционалним културама гради низ симбола.

6. Romanipen. О културном идентитету Рома, CARE International у Србији и Црној Гори, Београд 2005. М45 (1,5)

Бавећи се културним идентитетом властите заједнице, кандидаткиња показује способност за промишљање књижевног стваралаштва у ширем социокултурном контексту.

7. Бацила сам јабуку у пећ. Ромске епско-лирске и лирске песме – старија и новија бележења. Класификација, теме, значења, Завод за културу Војводине, Нови Сад 2012. М42 (5)

Реч је о монографији заснованој на магистарском раду кандидаткиње. У целини узев, рад Марије Александровић пионирски је подухват у научној презентацији и испитивању ромске фолклорне грађе. Иако није реч ни о првој ни о јединственој збирци ромске усмене поезије, овај рад доноси прво систематски спроведено класификовање и тематски, мотивски, поетички и културолошки засновано истраживање, како већ постојећих збирки ромског усменог песништва тако и новонастале збирке, која је интегрални део овог рада. Ромско усмено песништво сагледава се, при том, у контексту српског и јужнословенског епско-лирског и лирског песништва и с обзиром на његов мотивски и тематски фонд, што је, истовремено, добра основа и за уочавање разлика и утврђивање самосвојности испитиване поетске грађе.

Управо овај рад најпотпуније показује способност кандидаткиње да спроведе обимно и сложено истраживање какво подразумева предложена докторска теза.

8. Лирске ромске песме, „Интеркултуралност“, бр. 1, Завод за културу Војводине, Нови Сад 2011. М53 (1)

Предмет разматрања у овом раду представљају ромске лирске песме, груписане према мотивима, уз указивање на потенцијалну жанровску синкретичност, као и на претварање обредних песама, када обред више не постоји, у љубавне. Сватовске (обичајне) песме разматрају се у контексту свадбеног обреда, али и у контексту конкретне животне праксе. Мотиви свадбених песама, уочава ауторка, откривају и специфични амбивалентни однос певача према властитом идентитету – свест о издвојености властите заједнице, праћена је прихватањем вредносног система већине, на шта, рецимо, указује високо вредновање и прижељкивање „беле снаје“. И породичне песме разматрају се, пре свега, са тематско-мотивског становишта, с обзиром на формалне одлике и језика, али и са социо-културног становишта. Исто важи и за љубавне, печалбарске, џамбаске и шаљиве песме.

И овај рад показује истраживачку зрелост и познавање грађе неопходне за израду докторске дисертације.

VII. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Рад систематизује резултате углавном спорадичних бележења ромског фолклора, указујући тако на његово богатство и значењску разуђеност. Поред осталог, у раду се презентују и резултати истраживачког и сакупљачког рада кандидаткиње.

Анализом симбола и симболичких значења у широко захваћеној усменокњижевној грађи доприноси се њеном даљем систематизовању и јаснијем оцртавању значења и улоге фолклора у ромској култури.

Рад успешно укључује резултате постојећих истраживања ромске усмене књижевности и традиционалне културе и указује на нове, плодотворне, правце рада: на социо-културне аспекте овог усменог стваралаштва, на његову везу са већинском културом и на особености, али и универзална значење ромског фолклора.

У ромском усменом стваралаштву кандидаткиња издваја две групе симбола, једно су традиционални симболи који припадају превасходно ромској заједници, а друго универзални симболи, заједнички већини традиционалних култура, али с правом указује и на то да је граница између ове две групе сасвим условна.

Рад може представљати допринос конципирању и развоју ромолошких истраживања унутар фолклористике уопште.

VIII. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Презентација резултата остварених у тези Марије Александровић сложена је као и сам предмет истраживања. Резултати су, углавном, изложени јасно, експлицитно и имплицитно (садржани су и у структури и композицији рада), с јасним указивањем на доприносе претходних истраживача. Иако полази од сведених теоријских експликација, теза је добро заснована и почива на примереној и сврсисходној методолошкој матрици, која је углавном прилагођена делима и феноменима који се анализирају. Закључци до којих долази рад релевантни су и подстицајни, а истраживање у целини иновативно.

IX. КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

Дисертација Марије Александровић целовито захвата постојећа бележења ромског фолклора, указујући на његово богатство и значењску разуђеност.

Раду се презентује и резултате истраживачког и сакупљачког рада кандидаткиње и значајну етнолошку и културолошку грађу из домена ромског фолклора.

Анализом симбола и симболичких значења у широко захваћеној усменокњижевној грађи доприноси се њеном даљем систематизовању и јаснијем оцртавању значења и улоге фолклора у ромској култури.

Рад указује на нове, плодотворне, правце рада: на социо-културне аспекте овог усменог стваралаштва, на његову везу са већинском културом и на особености, али и универзална значење ромског фолклора.

У раду се издвајају две групе симбола, једно су традиционални симболи који припадају превасходно ромској заједници, а друго универзални симболи, заједнички већини традиционалних култура, али се, с правом указује и на то да је граница између ове две групе сасвим условна.

Рад може представљати допринос конципирању и развоју ромолошких истраживања унутар фолклористике уопште.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

И поред недостатака већ истакнутих у реферету: сведеног одређења основног теоријског појма симбол, где кандидаткиња углавном остаје на оном нивоу елаборације који је најнеопходнији за рад; техничких недоследности и пропуста; недовољно експлицираних основа (иначе добро конципиране) композиције рада и критеријума за избор разматраних одредница; и донекле неуједначеног нивоа конкретних анализа – **комисија је стала на становиште да они нису такви да би спречавали усмену одбрану рада, већ представљају основ за разговор и дискусију.**

Х. ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

да се докторска дисертација мр Марије Александровић СИМБОЛИ РОМСКЕ УСМЕНЕ ПОЕЗИЈЕ – ЗАСТУПЉЕНОСТ И ЗНАЧЕЊЕ прихвати, а кандидаткињи одобри одбрана

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Љиљана Пешикан-Љуштановић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, Филозофски факултет у Новом Саду (менторка)

Др Мирјана Стефановић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, Филозофски факултет у Новом Саду

Др Рајко Ђурић, ванредни професор за ужу научну област Социологија, Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Вршац

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.